సత్యసంధుడు

రామారావూ రంగారావూ "హరిశ్చంద్ర" టాకీ చూడబోయినారు.

వాళ్ళిద్దరికీ ఒక్క క్షణంకూడా అభిప్రాయాలు కలవవనే మాట జగద్విఖ్యాతమే — కనీసం మా వూళ్ళో చాలామందికి తెలుసు. ఒకడవునన్నది రెండోవాడు కాదంటాడు. ఒకడు కాదన్నది రెండోవాడు అవునంటాడు.

కనక వీళ్ళిద్దరూ టాకీ చూడబోయి తెరమీద ఇంకా క్రెడిట్ టైటిల్స్ (డైరెక్టరు వగయిరాల పేర్లు) చూపించటమయినా పూర్తికాక పూర్వమే తగువులాడటం మొదలుపెట్టారు. ఎవరో వెనక కూర్చున్న వారు, 'ఊరుకోండయ్యా, మీనోళ్ళుపడా!' అని వేడుకున్నారు. అంత వినయంగా అడిగిన విన్నపం తోసివెయ్యటం మర్యాదగా వుండదని రామారావూ రంగారావూ తర్కించటం మానేశారు — ఒక్క నిమిషం వరకూ!

రామారావుకు టాకీనిగురించి మంచి అభిప్రాయం ఏర్పడ్డదని తెలుసుకుని రంగారావు సందార్భానుసారంగా 'ఛా!' 'ఛీ!' 'ఎబ్బే!' అనటం మొదలు పెట్టాడు. రంగారావుకంటె రెండాకులు ఎక్కువే చదివాననుకుంటున్న రామారావు, రంగారావు వెంటనే 'భేష్!' 'అబ్బా!' 'బాగుంది!' అనటం మొదలుపెట్టాడు.

రంగారావు రామారావువంక తీవ్రంగా చూడ సాగాడు. రామారావు రంగారావును మూడోకంటితో చూశాడు.

ఈవిధంగా ప్రదర్శనంచూడటం పూర్తిచేసి ఇద్దరూ బైటికివచ్చారు.

"ఏం?" అన్నాడు రంగారావు.

"ఏం?" అన్నాడు రామారావు.

"ఇంతకన్న బోకుటాకీ ఎక్కడన్నా చూశావా?" అన్నాడు రంగారావు.

"ఓ! భేషుగా! నేనుచూసిన ఇతర టాకీలన్నీ దీనికన్న బోరుగానే ఉన్నై!"

"నువు, పాపం. మంచిటాకీ ఒక్కటయినా చూడనందుకు నాకు చాలా కష్టంగా ఉంది!"

"నేను చూసిన టాకీలలో కొన్నిమాత్రమే చూసిన నువు ఆ మాట అనటం చాలా హాస్యాస్పదంగా ఉంది...ఏమిటి నీకీ టాకీలో నచ్చని విషయం?" అని రామారావు రంగారావుని నిలవదీసి అడిగాడు.

"విను. హరిశ్చంద్రుడి చరిత్ర ఇంతకాలం ప్రచారంలో ఉండటానికి కారణం ఏమిటి?" అన్నాడు రంగారావు.

"నువు చెప్పులే!" అన్నాడు రామారావు. ఏమి చెప్పితే తన పిలక రంగారావుకు చిక్కిపోతుందో అని.

"విను. హరిశ్చంద్రుడికథలో ఒక గొప్ప నీతి వున్నది. హరిశ్చంద్రుడి కథ రాసినా. చదివినా. టాకీ తీసినా. చూచినా ఆ నీతి మొదటినించీ చివరవరకూ విదితం అవుతూ ఉండాలి."

"హరిశ్చంద్రుడు అన్ని కష్టాలు పడ్డాడంటే. ఎందుకు పడ్డాడూ? అతనికి అట్లా రాసిపెట్టిఉండి పడలేదు. విశ్వామిత్రుడు అతని సత్యసంధతను పరీక్ష చేశాడు. అతను ఎప్పుడు అబద్ధం ఆడదలచుకున్నా అతని కష్టాలు ఎండకు మంచువిచ్చినట్టు విచ్చిపొయ్యేవే! అందుకని ఒక్కొక్క ఇక్కట్టు పడుతున్నప్పుడల్లా హరిశ్చంద్రుడికి అబద్ధం ఆడి తప్పించుకునే టందుకు అవకాశం కనపరిచి అతను కష్టపడడానికే తీర్మానించుకున్నట్టు చూపించాలి. చూసేవాళ్లకి హరిశ్చంద్రుడు అబద్ధం ఆడేసి సుఖపడితే బాగుండునురా అనిపించాలి. అంతేకాని హరిశ్చంద్రుడు ఏడుస్తూ కష్టాలు పడటమూ. మహాపతివ్రత చంద్రమతి కూడా అతనికి గుండె నిబ్బరం ఇవ్వకపోగా అతని స్థయిర్యం కాస్తా నశించేటట్టు బావురుమని ఏడవటమూ - ఏమిటాకీ ఇది? వెధవటాకీ!"

"ఒకటి ఒప్పుకుంటాను. అసలు కథరాసినవాడే తనపని తను నిర్వర్తించలేదు సరిగా. అతణ్ణే అనుసరించారు టాకీ తీసినవారు. మన అభిప్రాయాలు అభివృద్ధి అవుతున్నకొద్దీ అటువంటి మార్పులు చేసుకోవాలి. అంతేకాని హరిశ్చంద్రుడికి మతిలేదనీ, చంద్రమతి చాటుగా మొగుణ్ణి తిట్టేదనీ రాయటం తెలివికాదు. ఉన్నకథ ఉన్నట్టుగానైనా తియ్యకపోవటం అసలే తెలివికాదు."

రంగారావు చెప్పింది ఉన్నంతలో సమంజసంగానే కనిపించింది. కాని రామరావు అంత సులభంగా 'డీన్' అయ్యే ఘటంకాదు.

"బాగానేవుంది కాని, హరిశ్చంద్రుడి కథతో సత్యవాక్య పరిపాలనా ప్రచారం ఎట్లా అవుతుందనుకున్నావురా, పిచ్చి నీ దుంపతెగా! నామటుకు నాకు హరిశ్చంద్రుడి కష్టాలు తలుచుకున్నప్పుడల్లా అబద్ధం చెప్పటమే బుద్ధికి లక్షణం అనిపిస్తూ ఉంటుంది."

రంగారావు కాస్సేపు ఆలోచించి, "కాదు! దాన్లో నీతి అదికాదు. ఒకడు ఏవ్రతమైనా పట్టిన తరవాత దాన్ని కొనసాగించుకోవాలంటే ఎంత ధైర్యం కావాలో అదీ మనం తెలుసుకోవలిసింది" అన్నాడు.

"అటువంటి వెధవ నియమాలు పెట్టుకోకపోతేనేం?" అన్నాడు రామారావు.

"నీవంటి పురుగులకు అవసరమే లేదు. బలంకలవాడు పెద్ద పెద్ద బండ రాళ్ళను ఎత్తి అవతలపారేసి సంతోషిస్తుంటాడు. మనోదార్ఢ్యం కలవాడు నియమాలు పెట్టుకుని అనేకరకాలయిన కష్టాలను ఎదుర్కొంటూ ఉంటాడు. అటువంటి నియమా లన్నిటిలోకీ సత్యవ్రతం బహు కష్టమైన పని" అన్నాడు రంగారావు.

"సూర్యుణ్ణి చూచికాని భోంచేయనన్నా, శనివారం వస్తుంటానన్నా, సోమవారంనాడు మాట్లాడనన్నా అందువల్ల ఇంకొకడికి అపకారం లేదు. హరిశ్చంద్రుడి సత్యవ్రతం అట్లాకాదే. తనుకష్టాలు పడటమే కాక

భార్యనూ పిల్లవాడినీ కూడా నానా ఇక్కట్లూ పెట్టాడే, దుర్మార్గుడు'' అన్నాడు రామారావు.

''వెధవ్వి. నీకు తెలియగా లేందీ హరిశ్చంద్రుడికి అమాత్రం తట్టలే దంటావా ఏమిటి? వాళ్ళు కష్టాలుపడటం చూసి సహించటం మాత్రం సులభమా. వస్తుతహా దుర్మార్గుడు కాని వాడికి. హరిశ్చంద్రుడు తను కష్టాలు పడటానికి ఒప్పుకున్నా చంద్రమతీ లోహితాస్యులకోసం అబద్ధం ఆడకుండా ఉండటమే చాలా ఉత్కృష్టమైన విషయం. వాళ్ళుకూడా అతనికి పరీక్ష! పైగా హరిశ్చంద్రుడికి ఒక నమ్మకం ఉండనే ఉంది. ఈశ్వరుడి ఆజ్ఞలేందే ఈగయినా చావదని!'' అన్నాడు రంగారావు.

''అబ్బో! హరిశ్చంద్రుణ్ణి గురించి నీకెంత తెలుసురా!...అయినా నేనొక్కటి చెబుతున్నాను విను. హరిశ్చంద్రుడు వెధవ కనక అన్ని కష్టాలుపడ్డాడు కాని నిజంగా సత్యవ్రతాచరణం చాలా సులభసాధ్యమైన పని. కావాలంటే నేనే ఆచరించి చూపగలను!'' అన్నాడు రామారావు.

''నువ్వా!'' రంగారావు దిశలు మారు మోగేటట్టు నవ్వాడు. ''నువ్వా? రోజుకు వెయ్యి అబద్ధాలాడకుండా జరగదు నీకు! నువ్వా!''

''ఒక్కరోజుకాదు, నెలరోజులు అబద్ధం ఆడను. ఏం పందెం వేస్తావు!'' అన్నాడు రామారావు.

''వంద రూపాయలు!''

''వంద రూపాయలే!'' అన్నాడు రామారావు. ''ఓడిపోతే ఇవ్వాలి సుమా!''

''పోనీ పాతికరూపాయలు వేసుకో. నేను ఓడిపోవట మేమిటి?''

రామారావు నవ్వాడు, ''సరే పాతికే కాని ఓడిపోననే, ధైర్యం ఉంటే, పాతిక ఎందుకు వేస్తావు?''

''నాదగ్గిర లేనిడబ్బు పందెం ఒడ్డితే ఎట్లా ఒప్పుకుంటావూ? అదొక అబద్ధం కాదూ?''

"కట్టుబట్టలతో నట్టడవులకు పొయ్యే హరిశ్చంద్రుడు నెలరోజుల్లో అంతడబ్బు ఇస్తానని చెప్పి నక్షత్రకుణ్ణి వెంటబెట్టుకు వెళ్ళలా?" అని రామారావు రంగారావును వదిలిపెట్టి వెళ్ళాడు.

ఆ రాత్రి రంగారావు కాస్త ముందువెనకలు పరిశీలించి చూసుకుని రామారావును మళ్ళీ కదిలించకుండా ఉండటమే ఉత్తమమని అనుకున్నాడు. ఎందుకంటే రామారావు దగ్గిర హరిశ్చంద్రుణ్ణే పట్టి ఝూటాఖోరని నిరూపించే సమర్థత ఉంది. కాని రామారావు మర్నాడు కనపడి తన సత్యవ్రతం ప్రారంభించానని చెప్పాడు.

"అట్లా అయితే మనం కొన్ని షరతులూ అవీ రాసుకుని మధ్యవర్తిని పెట్టుకుందాం!" అన్నాడు రంగారావు. రామారావు 'సరే' నన్నాడు.

ఇద్దరూ కలిసి నా దగ్గిరికి వచ్చారు. జరిగిన సంగతంతా చెప్పారు. 'ఏం జరిగిందో జరిగింది. దీని అంతేమిటో కనుక్కో' మన్నాను.

"మరేం లేదుగాని రామారావు ఈ నెలరోజుల్లోనూ ఒక్క అబద్ధమయినా ఆడలేదని నాకు రుజువెట్లాగూ?" అన్నాడు రంగారావు.

నేను రామారావుతో ఏకాంతంగా ఒక్కనిమిషం సేపు మాట్లాడి రంగారావుకు ధైర్యం చెప్పాను.

"మధ్యవర్తిగా నన్ను మీరిద్దరూ ఉంచారు కనుక నేను రామారావు చేత ఘోరప్రమాణాలు చేయించాను. అబద్ధం ఆడినట్టయితే ఆవిషయం దాచనని, నువ్విచ్చేపాతిక రూపాయలకూ ఆశపడి, ఆ ప్రమాణాలు కూడా లెక్కచెయ్యక రామారావు గడ్డి తినదలిస్తే నువ్వు చేసేదీ నేను చేసేదీ ఏమీలేదు. ఈ నెలరోజుల్లోనూ వాడు అబద్ధం ఆడినట్టయితే రామారావంతట రామారావే చెప్పుకుంటాడు అబద్ధం ఆడానని. ఆది కూడా దాస్తాడూ! నీడబ్బు ఊరికే ఇచ్చాననుకో! అర్థంకాలా? మాట్లాడవేమిరా, రంగారావు?" అన్నాను.

అనుమానిస్తూ రామారావు వెళ్ళిపోయినాడు. రంగారావు పరధ్యానంగా చాలాసేపు కూర్చుని చివరకు, "ఒరే, చూడు, రాజా! నేను గడిచిననెలలో ఒక్క అబద్ధంకూడా ఆడినట్టు లేదురా! మళ్ళీ మాట్లాడితే, గడిచిన రెండు నెలల్లోకూడా అబద్ధం ఆడినట్టులేదు!....రామారావుగాడు నాడబ్బు ఊరికే కాజేస్తాడే పుణ్యానికి!" అన్నాడు.

వాడు లోపల అనేక బాధలు చస్తున్నాడని గ్రహించి. వాడికి కాస్త ధైర్యంగా ఉండగలందులకని. "ఆఁ! అట్లాగే అనిపిస్తుంది. అబద్ధం ఆడుతున్నామనే ఆలోచనే లేకుండా అనేక అబద్ధాలాడతాము. మొన్న నేనేం చేశాననుకున్నావు? ఎవరో నీ కెన్నేళ్ళని అడిగారు. అప్పటికి ఇరవై తొమ్మిది వెళ్ళి సరిగా మూడురోజులైంది. ముప్పయ్యని చెప్పటానికి మనసొప్పక ఇరవై తొమ్మిదన్నాను. చప్పున అటువంటి అబద్ధాలు మరుక్షణమే మరిచిపోతాం. ఒక్కొక్కసారి అసలు గమనించనే గమనించం!" అన్నాను.

"అదే చిక్కు!" అన్నాడు రంగారావు. "వాడుకూడా అటువంటి అబద్ధాలు తెలియకుండా ఆడి ఆడలేదని ప్రమాణంచెయ్యవచ్చును చూడూ?"

"సత్యవ్రతమంటే మజా అనుకున్నావా? ఆదీక్షపట్టినవాడు అంత పరధ్యానంగా ఉండరాదు....అసలెందుకు భయపడతావురా, రంగారావు? మొదటినుంచీ ఎంతో అభ్యాసం ఉండాలి నిజమే చెప్పటానికి, లేకపోతే చప్పున నోరుజారి అబద్ధం వచ్చేస్తుంది."

"అట్లా వచ్చేసిన తరవాత మళ్ళీ తప్పుదిద్దుకుని నిజం చెప్పుతాడనుకో అప్పుడు సత్యవ్రతం భగం అవుతుందా?" అన్నాడు రంగారావు.

"కాదనుకుంటాను!" అన్నాను రంగారావుకు ధైర్యం ఇవ్వలేకపోయినందుకు చింతిస్తూ.

"అట్లా అయితే రామారావు నోరుజారి చిన్నవిషయాల్లో అబద్ధాలాడినా మళ్ళీదిద్దుకుంటాడు" అని రంగారావు నిస్పృహచెందటం మొదలుపెట్టాడు.

"చిన్నవిషయాల్లో బాగానే ఉంది. పెద్దవిషయాల్లో? ఒక్కొక్క సారి నిజంచెప్పటానికి వీలే ఉండదే!" అన్నాను.

"అటువంటివి సంవత్సరానికి ఒకటికూడా జరుగుతయ్యో జరుగవో!" అన్నాడు రంగారావు చిరాకుతో.

నేను ఆలోచించాను.

"అన్నట్టు నువ్వన్నది నిజమేరా, రంగారావు! రామారావు తనంతట తను అబద్ధం ఆడకపోవచ్చును. మనం వాడిచేత అబద్ధం ఆడింతాం! వాణ్ణి పరీక్షపెట్టితేగాని వాడి సత్యసంధత రుజువుకాదు. విశ్వామిత్రుడు పరీక్షపెట్టకపోతే హరిశ్చంద్రు డెవరో!"

రంగారావు అమాంతం కుర్చీలోనించి ఒక్క ఎగురు ఎగిరి నన్ను కౌగలించుకుని, "నువ్వు దేవుడల్లే దొరికావురా, రాజా! చెప్పు రామాయిని ఎట్లా పరీక్ష చెయ్యాలో!" అన్నాడు.

నేను కాస్త ఆలోచించాను. నాకూ ఏమీ పాలుపోలేదు.

"అదికొంచెం కష్టమైన విషయమే! ఎందుచేతనంటే, నువ్వు వాణ్ణి ఏనుగెత్తుధనం ఇయ్యమంటే తనదగ్గిర లేదంటాడు. నిజమేను మరీ? వాడిదగ్గర అంత డబ్బుండదు. పోనీ ఏ వందో అడిగితే ఇవ్వనంటాడు. అది అబద్ధం ఎట్లా అవుతుందీ?ఆ తరువాత నువ్వు ఇద్దరు మాల కన్నెల్ని వాడి దగ్గిరికి పంపిస్తే వాడు నీ ఆజ్ఞ అవసరం లేకుండానే వాళ్ళిద్దర్నీ పెళ్ళి చేసుకునేసును! వా డంతవాడు కూడానూ! అటు మీదట నువ్వువాణ్ణి రాజ్యం అడిగితే అట్టే ప్రయోజనం లేదు! నీదగ్గర నక్షత్రకుడు లేడూ, రామారావును పంపేటందుకు అడివీలేదూ, వాడి వెంట పంపేందుకు పెండ్లామూ లేదూ, పిల్లవాడు మొదలే లేడూ! ఛత్! హరిశ్చంద్రుడి కథ మనకిప్పుడు ఎందుకూపనికి రాకుండా ఉంది!" అని దీర్ఘాలోచనలోపడ్డాను.

రంగారావు మళ్ళీ వెధవ మొహంవేసి "ఇది కుదరదని నేను అప్పుడే అనుకున్నాను. హరిశ్చంద్రుడు కష్టాలు పడ్డాడంటే, వాడిదాతృత్వం,

ఏకపత్నీవ్రతం, గురుభక్తి, ఇవన్నీ హరిశ్చంద్రుడి సత్యవ్రతానికి పెద్ద ఆటంకాలయినై. అటువంటి సద్గుణాలు ఆధారంచేసుకుని విశ్వామిత్రుడు పనికానిచ్చాడు. రామారావుగాడి కేముందీ? వాడికి నిజం చెప్పటం మంచినీళ్ళప్రాయం" అన్నాడు.

"ఇంకేంరా, పిచ్చికుంకా! నువ్వు రామారావుగాడి దుర్గుణాలు ఆధారంచేసుకుని పరీక్షచెయ్యి! తీరిపోలా?" అన్నాను.

"అదెట్లా?" అన్నాడు రంగారావు లేచి కూచుని.

రామారావుగాడి దినచర్యచూడు. వాడు ప్రతిరోజూ అనేక అనుమానాస్పదమైన కొంపల్లో దూరుతూ ఉంటాడు. అనేక అనుమానాస్పదమైన వ్యాపారాలలో వేలుపెడుతూ ఉంటాడు."

"పెడితే?"

"నీకు అందిస్తే అల్లుకుపోవటం చాతకాదేం? వాడి దినచర్యగురించి మరొకడితో నిజంచెప్పటానికి ఉందా?"

"లేదు, నిజమే. కాని వాడికి సిగ్గూ బిడియమూ లేవే. మనవాణ్ణి ఎక్కడికి వెళ్ళావని అడిగితే బొమ్మరసానింటికి అని ఫెడీమని జవాబు చెబుతాడు. వాడు అందు విషయమై అబద్ధం ఆడేటట్టు చెయ్యటంఎట్లా?"

"నీతోనూ, నాతోనూ నిజంచెబితే సరా? వాడికి కూడుపండి పెట్టే ముత్తవతల్లితో కూడా అబద్ధమే చెబుతాడా నిజం చెబుతాడా?"

"భేష్! బాగుంది, అయితే మనం ఏం చెయ్యాలీ?"

"మనం కాదు. నే నిందులో వేలు పెట్టను. నేను మధ్యవర్తిని. నీ వైపు పక్షపాతంగా పనిచేసినట్టు పైకి కనిపించటం భావ్యంకాదు. నువ్వే వాణ్ణి వెంబడించి చూడు. వాడు ఎక్కడెక్కడికి వెళ్లతాడో, అదంతా గమనించు. తరువాత వాడి ముత్తవతల్లి దగ్గిరికి వెళ్ళి, రామారావు ఎక్కడెక్కడికి వెళ్ళాడో ఆవిణ్ణి అడగమను. తెలిలా?"

"చాలా బాగుంది! నన్ను వంటరిగా వెళ్ళమంటావా? నేను వెంబడించటం వాడు కనిపెట్టితే?"

"బాగుందే? ఏం కనిపెట్టితే? రహస్యమా? వాడి వెంట ఉండి వాడు నిజం ఆడుతున్నదీ అబద్ధం ఆడుతున్నదీ కనిపెట్టటానికి నీకు బోలెడంత అధికారం ఉంది".

రంగారావు తృప్తిపడి వెళ్ళిపోయినాడు. ఏం జరుగుతుందో చూడాలని నేను చాలా ఆదుర్దాగా ఉన్నాను. మర్నాడు మధ్యాహ్నం వాడు మా యింటికి వచ్చాడు. వాడి మొహాన విజయలక్ష్మి తాండవిస్తూ ఉండక పోవటం గమనించాను.

"ఏంరా? ఏం జరిగింది?" అన్నాను.

"నీ సలహా నీ మొహమల్లేనే ఉంది. నిన్న సాయంకాలం మూడు గంటలనించీ ఆరు గంటల దాకా వాణ్ణి విడవలేదు. ఆరు గంటలకు వాడు క్లబ్బు వదిలి ఎటో ప్రయాణమైనాడు. నేను వెంట ఉండటం చూసి వాడు నన్ను రావద్దన్నాడు. నేను ఉండి తీరాలన్నాను. నాకు అధికారం ఉందన్నాను. వాడు గౌరవంగానే నాకు గల అధికారాలన్నీ చలాయించవద్దన్నాడు. తనకూ అధికారాలున్నయ్యన్నాడు. అవన్నీ ఉపయోగిస్తే నే నేమవుతానో ఆలోచించమన్నాడు. నేను విశ్వామిత్రుడి సంగతి వాడితో చెప్పాను. అయితే విశ్వామిత్రుడల్లే పెద్ద మనిషి తరహాగా అదృశ్యరూపంతో తన వెంట ఉండమన్నాడు. దృశ్యరూపంతో ఉంటే ఏమన్నాను. వాడు వెంటనే పక్కన ఉన్న పోలీసును పిలిచి నేను తనను మూడు గంటలనించీ వెంబడిస్తున్నాననీ. పొమ్మంటే పోవటం లేదనీ చెప్పాడు. పోలీసు నన్ను నిలబెట్టి నా పేరూ. చిరునామా అడిగి కనుక్కొని నాకు పావుగంటసేపు నీతిబోధ చేసి యింటికి పొమ్మని సలహా ఇచ్చాడు. ఈ లోపల రామారావు ఎటో మాయమైనాడు."

"నాకు భలే కోపం వచ్చింది. నేను వెంటనే వాళ్ళింటికి వెళ్లాను. ముసలమ్మ వంట ప్రయత్నంలో ఉంది. రామారా వేడని అడిగాను. తనకు తెలియదని చెప్పింది. వాడు రాగానే ఎక్కడికి వెళ్లాడో అడగమని చెప్పి నా దారిన నే నింటికి వచ్చేశాను.

"రాత్రి వాడు రాగానే ఆవిడ ఎక్కడికి వెళ్లావురా, నాయనా, అని అడిగిందట. వాడు దేని కన్నాడట. ఆ పిచ్చి ముండ నే నడగమన్నానని చెప్పిందట. వాడు, అంతేకద! అన్నాడుట, సరిపోయింది.

"ఇవాళ ఉదయం నేను వాళ్ళింటికి వెళ్లి వాడితో ఏం జరిగిందన్నాను. జరిగింది చెప్పాడు. నాకు మరీ మండిపోయింది. అందుకని ఆవిడ వింటుండగా వాణ్ణి నేనే అడిగాను, క్రిందటి రాత్రి ఆరుగంటల తరువాత ఎక్కడెక్కడ తిరిగావని.

"వాడు తనకు జ్ఞాపకం ఉన్నంతవరకూ ఒక జూదం కొంపకూ, ఆ తరవాత రైల్వే రిఫ్రెష్‌మెంటు రూముకూ, తదుపరి దొమ్మరిసాని ఇంటికీ వెళ్ళానన్నాడు".

"హారి వీడి దుంపతెగా! చెప్పేశాడూ? అంటే ముసలమ్మ ఏమన్నది?" అన్నాను ఆశ్చర్యంతో.

రంగారావు నా వంక కొరకొరా చూస్తూ, "ఏమన్నదా? కళ్ళవెంట నీళ్లు వచ్చేదాకా నవ్వింది!"

"ఎందుకూ?"

"ఎందుకేమిటి? మనమడి హాస్యధోరణికి!"

"మంచి అస్త్రం వుపయోగిస్తే ఇట్టే టుప్పున తేలిపోయింది."

"ఇంకా ఏమి వుపాయాలు చెబుతావు?" అన్నాడు రంగారావు నన్ను ఎగతాళిగా. వాడికి నాలో నమ్మకం పోయింది!

వాడి దగ్గర నా ఆత్మగౌరవం నిలబెట్టటానికయినా నేను ఈ విషయంలో పాలు తీసుకోవలసి వచ్చింది.

"తొందర పడకురా రంగారావు. ఈ విషయం నాకు వదిలిపెట్టు!" అన్నాను గంభీరంగా.

కాని నేను చేయగలిగిందేముందీ? ఎంత ఆలోచించినా రామారావు చేత అబద్ధం ఆడించడానికి ఏం చెయ్యాలో పాలుపోలేదు. వెనకటిది సత్యకాలమనీ, ఇది అసత్యకాలమనీ జనానికి అభిప్రాయం ఎట్లా పడ్డదా అని నేను ఆశ్చర్యపడ్డాను. ఈ రోజుల్లో అబద్ధం ఆడవలసిన అగత్యం ఏమిటి? చేసేపనికి ఎవడూ సిగ్గుపడడు! ఇక అబద్ధం ఆడవలసిన అవసరం ఎట్లా కలుగుతుంది? లోతుకు వెళ్ళి చూస్తే మన నమ్మకాలన్నీ తల్ల కిందులుగానే వున్నట్టు కనపడతై!

కాని నేను నిస్పృహ చెందలేదు, ఒకటి గమనించాను. మనిషిని ఎంత వాగిస్తే అంత అవకాశం కలుగుతుంది అబద్ధాలాడటానికి. నోరు విప్పనివాడు అబద్ధం ఎట్లాగూ ఆడలేడు చూడండి!

అందుకని నేను రామారావుతో తరుచుతిరుగుతూ,వాణ్ణి తెగవాగించటం మొదలు పెట్టాను. అయితే నేను చేసిన తెలివిగల పనేమిటంటే వాడితో మంచిగా నా వుద్దేశం చెప్పేశాను. వాడికి కోపం రాలేదు. పైగా వాడు తన చేతెట్లా అబద్ధం ఆడించటానికి అవకాశాలున్నవో సూచించాడు కూడాను. వాడంత పెద్దమనిషి తరహాగా ప్రవర్తించుతాడని నేను అనుకోలేదు.

"నేను రెండు మూడురకాలుగా అబద్ధం ఆడటానికి అవకాశం వుంది. ఒకటి మరుపు వల్ల ఎల్లాగంటే, నేను ఫలానిసమయానికి ఒక పని చేస్తానని ఆ సమయానికి అది మరచిపోవచ్చును. లేదా నువ్వొకటిచెపితే నాకు నీ మాటలు సరిగా జ్ఞాపకంలేక నీ మాటలు కొన్ని మరిచిపోయి మరికొన్ని కల్పించి చెప్పవచ్చును.రెండవది అసమర్థత. నేను చిన్న చిన్న వాగ్దానాలు చేసి అవిచెల్లించటానికి అసమర్థుణ్ణి కావచ్చును. మూడు-నాజ్ఞానేంద్రియాల లోపంవల్ల నాకు దూరాన వున్న పురుషులు స్త్రీలుగా కనిపించ వచ్చును. ఒక మాట చెపితే మరొకటిగా వినపడవచ్చును. ఒక రంగు భ్రమచేత

మరొకటిగా కనిపించవచ్చును. ఇవన్నీకాక నాకు భాష సరిగా తెలియక పోవటంచేత ఒక వస్తువుకు మరొక వస్తువు పేరు ఆపాదించవచ్చును".

"బాగుంది. ఇటువంటి అబద్ధాలు ఆడినప్పుడు నువు ఓడినట్టు ఒప్పు కుంటావా?" అన్నాను లోపల చాలా సంతోషిస్తూ.

"ఒప్పుకోను! అదే చెప్పవస్తున్నాను. సత్య హరిశ్చంద్రుడికికూడా ఇవి తప్పవు. ఎట్లా తప్పుతవో నువే ఆలోచించి చెప్పు".

ముందు కాళ్ళకు చక్కగా బందాలు వేశాడని గ్రహించుకుని నేను వెధవ మొహం వేశాను.

"కనక, పిచ్చి తండ్రీ! ఈ నెలరోజుల్లో నిజమే చెప్పే బాధ్యతా, అబద్ధం ఆడితే ఓడిపోయినట్టు ఒప్పుకునే బాధ్యతా నా మీదే వదిలిపెట్టండి" అన్నాడు. నేను తల వంచుకుని చక్కా వచ్చాను.

రోజులు గడుస్తున్నై. నా కేమీ పాలు పోలేదు. రంగారావు నాతో ఈ విషయం హెచ్చరి చాడు. నేను వ్యవహారం మన చేతులు దాటి పోయింది. మనం చేసేదేమీ లేదు; దేవుడే వాడిచేత అబద్ధం ఆడించాలని చెప్పేశాను.

రంగారావు లబలబ లాడటం మొదలుపెట్టాడు.

"అట్లా కాదురా, రాజా! నా మాట విను, మనం వాడిచేత అబద్ధం ఆడించాలి. లేకపోతే వాడు కాస్త జాగ్రత్తపడ్డాడంటే సంవత్సరానికి ఒక్కసారి కూడా అబద్ధం ఆడవలసి రాదు".

"వెధవ పాతిక రూపాయల కోసరం నువ్విట్లా ఏడుస్తావనుకోలేదు" అని నేను వాణ్ని తిట్టాను, నా పరువు కాపాడుకోటానికి.

రంగారావు నన్ను వదల్లేదు. ఏదో చేస్తేనే తప్ప నాకు నిద్రాహారా లుండవని నేను గ్రహించి ఆలోచించటం మొదలు పెట్టాను.

తీరా నెల అయిపోతుండగా మాంచి నాగాస్త్రంవంటి ఉపాయం తట్టింది. దాంతో రామారావు పడవలిసిందే కాని గత్యంతరం లేదు.

"ఏమిటది?" అన్నాడు రంగారావు.

"మనిద్దరమూ వాణ్ని ఒక ఛండాలమైన ప్రశ్న వేతాం. వాడు దానికి సమాధానం చెప్పగలిగి కూడా చెప్పటం ఇష్టంలేక దాస్తాడు. కొంత చెప్పినా కొంత దాస్తాడు. ఎంత విడిచేసిన వాడయినా అంతా చెప్పటం అసంభవం! ఇవాళ వాడు మనకు దొరకడుగాని రేపు వాణ్ని ఇక్కడికి తీసుకురా!"

రంగారావు "ఏమిటా ప్రశ్న?" అని అడిగాడు.

"చెపుతానులే రామారావును తీసుకురా" మ్మన్నాను.

"రేపు గడువు ఆఖరురోజు! నీ ప్రశ్నకూడా పారకపోతే?"

"పారుతుంది. ముందు వాణ్ణి అడుగుతానుగా, ఒక విషయం అడుగుతాను చెబుతావా అని. వాడు సరేనన్న మీదటనే ప్రశ్న వేస్తాను. లేకపోతే ఏమవుతుందంటే వాడు తీరా ప్రశ్న అడిగిన తరవాత నేను చెప్పనంటాడు. అది అబద్ధం కాదుగా!"

"ఏమిటా ప్రశ్న?"

నేను రంగారావు చెవిలో చెప్పాను. వాడి మొహం వికసించింది.

"ఇంత వెధవప్రశ్న అడగబోతామని వాడికి ఏమాత్రమూ అచోకి తెలియగూడదు!"

రంగారావుకు ఆ రాత్రి నిద్రకూడా పట్టలేదు. మర్నాడు ఉదయమే నా దగ్గిరికి వచ్చాడు. ఇద్దరమూ కలిసి రామారావుకోసరం బయలు దేరాం. వాణ్ణి కాఫీహోటలుకు తీసుకుని వెళ్ళి అక్కడ నలుగురిలోనూ మా అస్త్రం ప్రయోగింతామని! లేకపోతే దుర్మార్గుడు మాతో సిగ్గూ శరమూ లేకుండా సమాధానం చెప్పవచ్చును. నలుగురిలోనూ ఎట్లా చెప్పగలడూ?

నేనూ రంగారావూ రామారావును పేరుపెట్టి పిలిచాం. కొంత సేపు ఎవరూ పలకలేదు. చివరకు ముసలమ్మ బయటికి వచ్చింది.

"ఏమండీ, రామారావు నిద్రలేచాడా?" అన్నాం.

"వాడు రాత్రిబండికి ఊరికి పోయినాడు, నాయనా. మళ్ళీ రేపు సాయంతరం వస్తాడు!" అని చావుకబురు చల్లగా చెప్పింది.